

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
ADLIYA VAZIRLIGI**

**HUQUQIY EKSPERTIZA
NATIJALARI BO‘YICHA
XULOSA**

3/1-0680-сон

1. Лойиҳанинг тури

Ўзбекистон Республикаси Қонуни

2. Лойиҳанинг номи

Жиноят процессига жиноят иши бўйича дастлабки эшитув институти жорий этилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

3. Лойиҳа ишлаб чиқарувчиси ва киритилган сана ҳақида маълумот

Ўзбекистон Республикаси Олий суди

2020 йил 24 август (кирим рақами 2/1771, ID–20563).

4. Лойиҳани тайёрлаш учун асос

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 2 мартдаги ПФ–5953-сон Фармони билан тасдиқланган 2017 – 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили”да амалга оширишга оид давлат дастурининг 45-банди ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Судлар фаолиятини янада такомиллаштириш ва одил судлов самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” 2020 йил 24 июлдаги ПФ–6034-сон Фармони 2-бандининг “б” кичик банди.

5. Лойиҳа бўйича концептуал эътирозлар

5.1. 1-модданинг 2-банди билан Жиноят-процессуал кодексининг (кейинги ўринларда – ЖПК) 395-моддаси янги таҳрирда баён этилиб, бунда жиноят процессида дастлабки эшитув институти жорий қилиниши муносабати билан судьянинг жиноят иши юзасидан иш юритишни мустақил равишда тўхтатиб туриш ва тугатиш ваколатлари бекор қилинмоқда.

Шу билан бирга, судьяга ишни судловга тааллуқлилигига кўра ўтказиш тўғрисида ажрим чиқариш ваколати берилиши кўзда тутилмоқда.

Бироқ, ЖПКда фақатгина судловга тегишлилик институти мавжуд бўлиб, ишнинг судга тааллуқлилиги институти мавжуд эмас.

Шу сабабли, таклиф этилаётган 395-модданинг биринчи қисми 1-банди асослантирилиши ёки мазкур банддаги “тааллуқлилигига” деган сўз “тегишлилигига” деган сўз билан алмаштирилиши лозим.

5.2. 1-модданинг 4-банди бешинчи хатбошисида ЖПКнинг 397-моддаси янги 6¹-банд билан тўлдирилиб, бунда жиноят ишини судда кўриш учун тайинлаш тўғрисидаги ажримда иш очиқ ёки ёпик суд мажлисида кўрилиши кўрсатилиши лозимлиги белгиланмоқда.

ЖПК 19-моддасига кўра, ишни ёпиқ мажлисда кўриш тўғрисидаги суднинг ажрими буткул муҳокамага нисбатан ёки унинг алоҳида қисмларига нисбатан чиқарилиши мумкин.

Юқоридагиларга асосан, суд тергови давомида иш ҳолатларига кўра ишнинг маълум бир қисми ёпиқ суд мажлисида кўрилиши мумкинлигини инobatга олиб, таклиф этилаётган мазкур бандда буткул муҳокамага нисбатан ёпиқ мажлис амал қиладиган ҳолатлардагина бу ҳақида ишни судда кўриш учун тайинлаш тўғрисидаги ажримда маълумот бўлиши кераклиги баён этилиши лозим.

5.3. 1-модданинг 12 ва 13-бандларида ЖПКнинг 405 ва 405¹-моддаларига киритилаётган ўзгартиришлар билан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 24 июлдаги ПФ–6034-сон Фармонидан келиб чиқиб, “Қорақалпоғистон Республикаси жиноят ишлари бўйича судининг, жиноят ишлари бўйича вилоят, Тошкент шаҳар судларининг” деган сўзларни “Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоят судининг, Тошкент шаҳар судининг” деган сўзлар билан алмаштириш таклиф этилмоқда.

Кодекснинг фақатгина мазкур моддаларида судлар номини ўзгартириб, ЖПКнинг бошқа моддаларида эски таҳрирда қолдириш турли тушунмовчиликлар келтириб чиқариши мумкин.

Шу сабабли, лойиҳанинг 1-моддаси 12 ва 13-бандларини чиқариб ташлаш ёки ЖПКни тўлиқ хатловдан ўтказиш асосида судлар номланишини тўлиқ ўзгартириш лозим.

5.4. 1-модданинг 14-банди билан ЖПК янги 49¹-боб билан тўлдирилиб, бунда жиноят иши бўйича дастлабки эшитув институтининг механизмлари келтирилмоқда.

Қонунчилик амалиёти ва ЖПК конструкциясидан келиб чиқиб, мазкур бобнинг биринчи моддасида жиноят процессида дастлабки эшитув тушунчаси ва унинг мақсади баён этилиши керак.

5.5. ЖПКга таклиф этилаётган 405³-моддада жиноят ишларини бирлаштириш ҳақида тарафларнинг илтимоси мавжудлиги дастлабки эшитувни ўтказиш учун асос сифатида кўрсатилмоқда.

Шу билан бирга, ЖПКнинг 332-моддасига асосан, бир ёки бир неча жиноятни биргалашиб содир этишда айбланаётган шахсларга нисбатан ишни ажратишга, башарти бу иш ҳолатлари бўйича зарур бўлиб қолса ҳамда бундай ажратиш суриштирувнинг, дастлабки терговнинг ва суд томонидан ишни кўриб чиқишнинг тўлиқ ва ҳолисона бўлишига таъсир қилмаса, йўл қўйилади.

Жиноят ишини ажратиш ҳам ишни мазмунан кўриб чиқиш бошланмасдан туриб амалга оширилиши мумкинлиги сабабли ҳамда ушбу соҳадаги хорижий давлатлар тажрибасидан келиб чиқиб, дастлабки эшитувни ўтказиш учун асосларга жиноят ишини ажратиш ҳақида тарафларнинг илтимосини қўшиш мақсадга мувофиқ.

5.6. ЖПКга таклиф этилаётган 405⁶-модданинг учинчи қисмида дастлабки эшитув айбланувчи йўқлигида унинг илтимосига кўра ёхуд башарти суд муҳокамасини ўтказиш учун ЖПК 410-моддасининг учинчи қисмида назарда тутилган тартибда ўтказиш учун асослар мавжуд бўлса, тарафлардан бирининг илтимосига кўра ўтказилиши мумкинлиги кўзда тутилмоқда.

Бироқ, ЖПКнинг 410-моддаси судланувчи мақомидаги шахс билан боғлиқ ҳолатлар бўйича ҳуқуқий нормаларни белгилайди.

Дастлабки эшитув жараёнида шахс ҳали айбланувчи мақомини сақлаб туришини инobatга олиб, ушбу ҳавола модда қисмидан чиқариб ташланиши ва дастлабки эшитувни айбланувчи иштирокисиз ўтказишга монелик қилмайдиган асослар модданинг ўзида баён қилиниши мақсадга мувофиқ.

Худди шундай, мазкур модданинг еттинчи қисми, 405⁷-модданинг биринчи қисми ҳам қайта кўриб чиқирилиши керак.

5.7. ЖПКга таклиф этилаётган 405¹²-моддада айблов далолатномасида ёки айблов хулосасида, жиноят ишини тиббий йўсиндаги мажбурлов чорасини қўллаш учун судга юбориш тўғрисидаги қарорда баён этилган ҳақиқий ҳолатлар шахсининг хатти-ҳаракатларини оғирроқ жиноят, ижтимоий хавфли қилмиш сифатида малакалаш учун асослар мавжудлиги тўғрисида далолат бериши ёхуд дастлабки эшитув жараёнида мазкур шахсларнинг хатти-ҳаракатларини оғирроқ жиноят, ижтимоий хавфли қилмиш сифатида малакалаш учун асослар мавжудлигини кўрсатувчи ҳақиқий ҳолатлар аниқланиши жиноят ишини прокурорга юбориш учун асос сифатида кўрсатилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш кафолатларини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2016 йил 21 октябрдаги ПФ-4850-сон Фармонининг 3-бандига асосан, терговнинг тўлиқ эмаслигини суд муҳокамаси жараёнида тўлдириш механизмларини жорий этиш орқали суд томонидан жиноят ишини қўшимча тергов юритишга қайтариш институти бекор қилинган.

Шу сабабли, мазкур модданинг биринчи қисми 6-банди чиқариб ташланиши лозим.

Бундан ташқари, мазкур модданинг номи “Айблов далолатномасини ёки айблов хулосасини тасдиқлаган прокурорга жиноят ишини юбориш учун асослар” деб номланган бўлсада, унда тиббий йўсиндаги мажбурлов чораларини қўллаш тўғрисидаги қарор билан судга юборилган жиноят ишига оид ҳуқуқий нормалар ҳам белгиланмоқда.

Шу сабабли, модда номини ҳам қайта кўриб чиқиш зарур.

6. Қонунчилик техникаси қоидаларига риоя қилинганлиги

6.1. ЖПКга таклиф этилаётган 405⁹-модда 405⁷-модда билан узвий боғлиқлиги ва ҳажм жиҳатдан кичиклиги сабабли, мазкур моддаларни бирлаштириш мақсадга мувофиқ.

6.2. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Кенгашининг 2019 йил 26 мартдаги 2419-III/КҚ-523–III-сонли Қўшма қарори билан тасдиқланган Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини, шунингдек уларга илова қилинадиган ахборот-таҳлилий материалларни юридик-техник жиҳатдан расмийлаштиришнинг Ягона услубиёти 102-бандига асосан, лойиҳа келишмовчиликлар жадвалининг “Манфаатдор органларнинг таклиф ва мулоҳазалари” графасида лойиҳа бўйича ўзларининг таклиф ва мулоҳазаларини тақдим этган орган ва ташкилотнинг таклиф ва мулоҳазаларининг баён этилган таҳрири келтирилади. Бундан ташқари, келишмовчиликлар жадвалининг шакли юқоридаги Ягона услубиётга илова сифатида тасдиқланган.

Шунга асосан, лойиҳанинг келишмовчиликлар жадвали юқоридаги асосларга кўра қайта кўриб чиқилиши лозим.

7. Бошқа хулосалар

7.1. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгашининг ва Сенати Кенгашининг 2015 йил 15 сентябрдаги № 220-III/КҚ-41-III-сонли Қўшма қарори билан тасдиқланган Қонун лойиҳаси тайёрланаётганда халқаро ҳужжатлар ва хорижий мамлакатлар қонун ҳужжатлари қоидаларининг қиёсий таҳлилини ўтказиш услубиётига мувофиқ, ишлаб чиқиляётган қонун лойиҳасининг ҳар бир асосий қоидаси бўйича қиёсий таҳлил ўтказилиши лозим.

Шу сабабли, тегишли халқаро тажрибани Ўзбекистон Республикаси шароитида қўллаш мақбуллиги тўғрисидаги асосли таклифларни кетма-кетлик тартибида кўрсатган ҳолда таҳлилий қиёсий жадвал тайёрланиши ва тақдим қилиниши лозим.

7.2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Иқтисодий ривожланиш соҳасида давлат сиёсатини амалга ошириш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2019 йил 10 январдаги ПФ–5621-сон Фармониға мувофиқ, лойиҳа Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги билан келишилиши лозим.

7.3. Лойиҳа “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида”ги Қонун, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 13 апрелдаги ПҚ–3666-сон ва 2019 йил 4 октябрдаги ПҚ–4473-сон қарорлари ҳамда Ҳукуматнинг 2019 йил 22 мартдаги 242-сон қарори билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Регламентида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари Ягона интерактив давлат хизматлари порталига жамоатчилик муҳокамаси ўтказилиши учун жойлаштирилиши ҳамда жамоатчилик томонидан муҳокама қилиш натижалари Адлия вазирлигига (ҳуқуқий экспертиза учун) киритилиши мажбурийлиги белгиланган бўлсада, лойиҳа жамоатчилик муҳокамасидан ўтказилмаган ҳамда муҳокама қилиш натижалари Адлия вазирлигига тақдим этилмаган.

8. Масъул ижрочи

Жиноий, маъмурий ва ижтимоий қонунчилик бошқармаси

Ҳуқуқий экспертизадан ўтказиш натижаларига кўра,

Хулоса:

Жиноят процессига жиноят иши бўйича дастлабки эшитув институти жорий этилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида лойиҳаси юқорида назарда тутилган эътироз(лар) бартараф этилгандан сўнг қабул қилиниши мақсадга мувофиқ

Мазкур хулосани кўриб чиқиш натижалари бўйича тузилган таққослаш жадвалини 2020 йилнинг «14» сентябрга қадар Адлия вазирлигига тақдим этиш сўралади

Вазир

Davletov R. K.
«5» сентябрь 2020 йил